

Länsstyrelsen i Västmanland / Västmanlands läns museum
INDUSTRIINVENTERING

Inventerare: Jean-Paul Darphin

Inv. datum: 1999-0 Brunke 1996-01-16	Ek karta nr 126 21	Kommun: Norberg
Fastighet: Kvarnen 8		Ort:
Adress / motsv: Skinnarängs kvarn		Socken: Norberg
Miljö / infrastrukturer.		

Fd. företag
Fd. verksamhet Fd kvarn
Se även fastigheterna:
Nuv. företag:
Nuv. verksamhet:
Fastighetsägare:
Kontaktperson:

Byggnader

Hus/del	Vån	Ursprunglig funktion	Grund / Sockel	Stomme	Fasad		Tak		Byggår
					mtrl	färg	mtrl	färg	
I		Kvarn	Slaggsten	T	T	Falu	IT	Röd	1776 ?

Arkitekter / byggmästare m.fl. Brukspatron Svedberg
Omb. tillb.
Bygg. tekn. skick

Interiörer / utrustning.

Kort historik: Kvarnen finns omnämnd i 1971 års jordebok. Brukspatron Svedberg lät uppföra en kvarn vid Skinnaränge, som finns än. 1817 är Nordström mjölnare vid kvarnen. 1901 byttes vattenhjulet ut mot turbiner. Idag sker malningen med elmotor. 1948 byggdes den tredje våningen till. På andra sidan ligger mjölnargården.
Uppgiftslämnare:

Bedömning / anmärkningar:
Fördjupad dokumentation motiverad Av estetisk betydelse för miljön Av betydande historiskt värde

Situationsplan, kartor, källor, ytterligare info: se följande sidor

Uppgifter ändrade: datum.....

Länsstyrelsen i Västmanland / Västmanlands läns museum
INDUSTRIINVENTERING

Inventerare: Jean-Paul Darphin

Inv. datum: 1999-0 Brunke 1996-01-16	Ek karta nr 126 21	Kommun: Norberg
Fastighet: Kvarnen 8		Ort:
Adress / motsv: Skinnarängs kvarn		Socken: Norberg

Situationsplan / karta

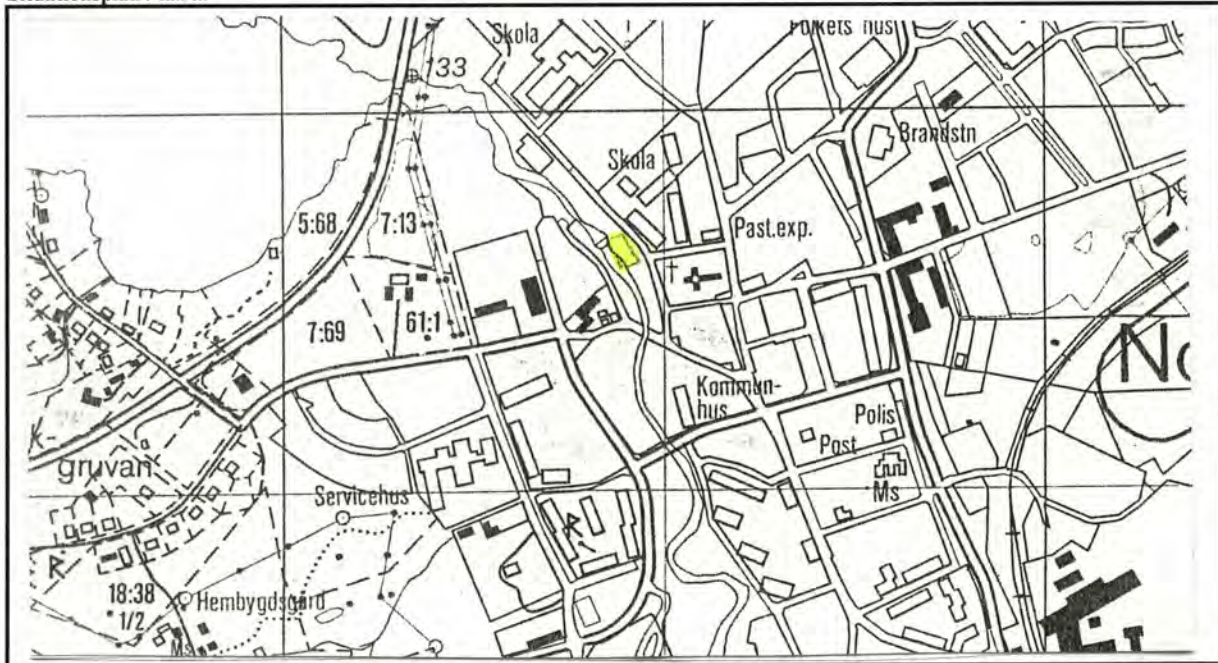

Foto: LB 11 14-16

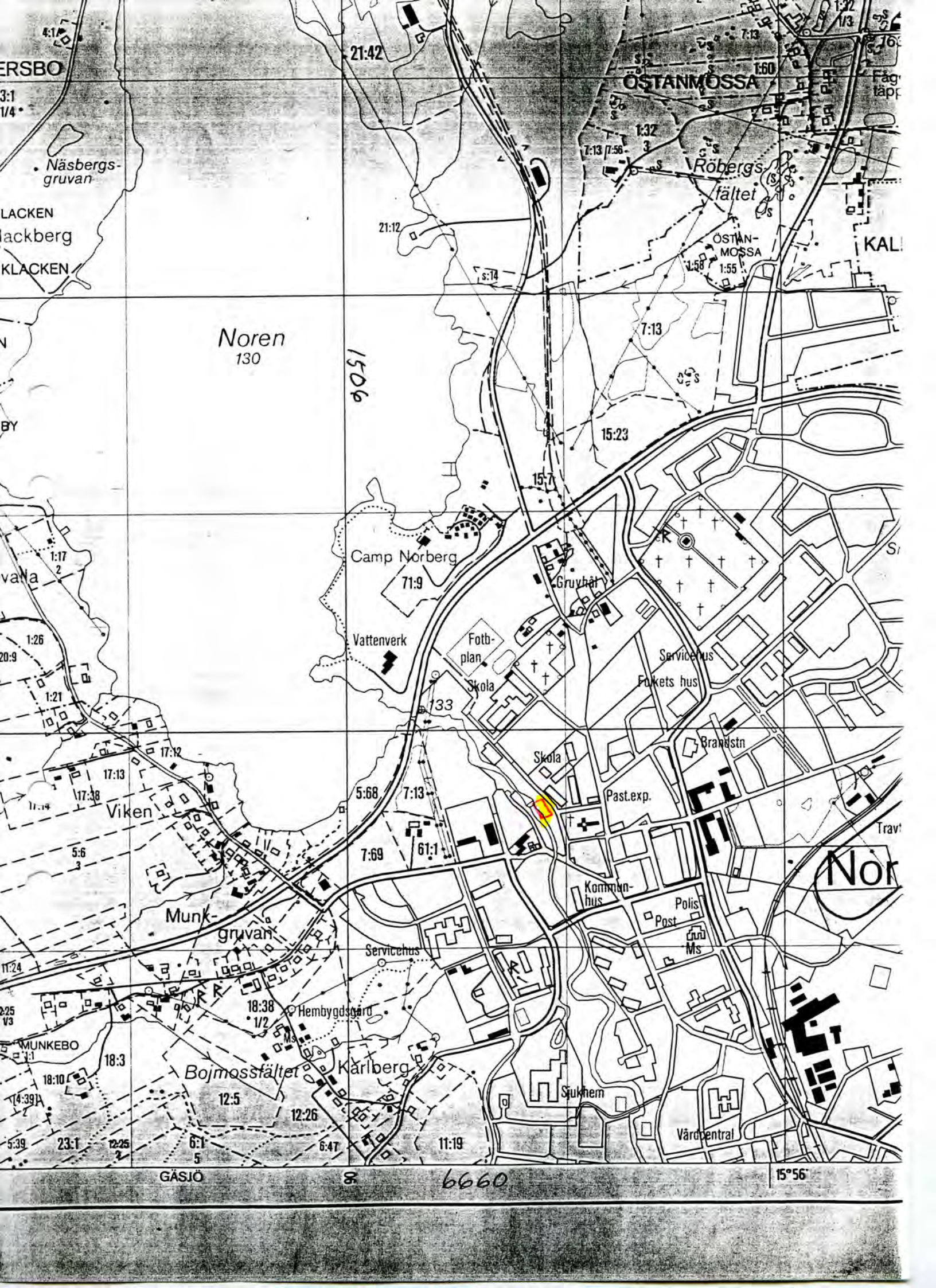
Foto Nr: VLM B 103.364 14-16

Källor / litt.

Några gårdar i Norbergsby. Lars Friman.
Norberg en beskrivning av de centrala delarna. Henry Simonsson.
VLM:s fotoarkiv

Bilagor:

ERSBO

3:1
1/4

Näsbergs-
gruvan

LACKEN
lackberg

KLACKEN

N

BY

våla

1:26

1:21

17:13

17:38

5:6

11:24

2:25
V3

MUNKEBO

18:3

18:10

14:39

5:39

23:1

12:25

21:42

21:12

s:14

ÖSTANMOSSA

1:32

7:13

7:56

Röbergs

fältet

ÖSTAN-
MOSSA

1:58

1:55

KALI

Noren
130

1506

7:13

15:23

15:7

Camp Norberg

71:9

Vattenverk

Fotb-
plan

Skola

733

Gruvhär

Servicehus

Folkets hus

Brandstn

Skola

Past.exp.

Viken

5:68

7:13

7:69

61:1

Kommun-
hus

Polis

Post

Gr
Ms

Munk-
gruvan

Servicehus

Hembygdsgrd

18:38

1/2

Bojmossfältet

Karlberg

12:5

12:26

11:19

Sjukhem

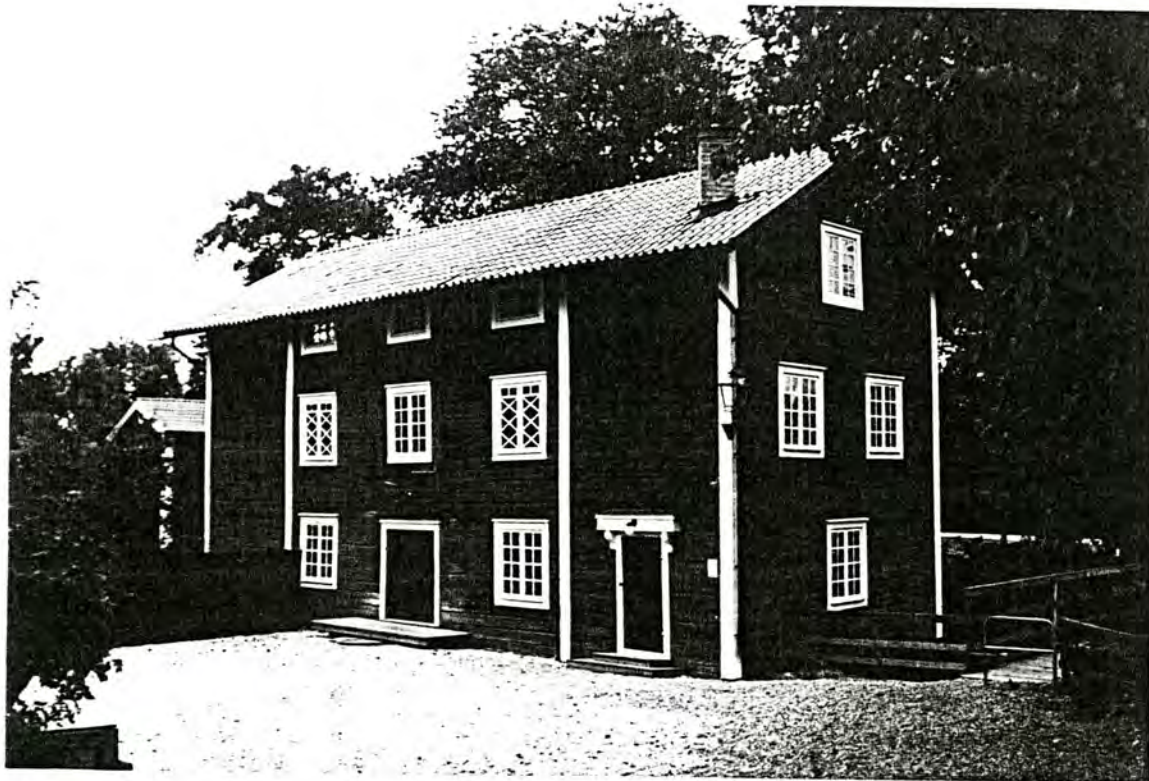
Vårdcentral

GASJÖ

S

6660

15°56'

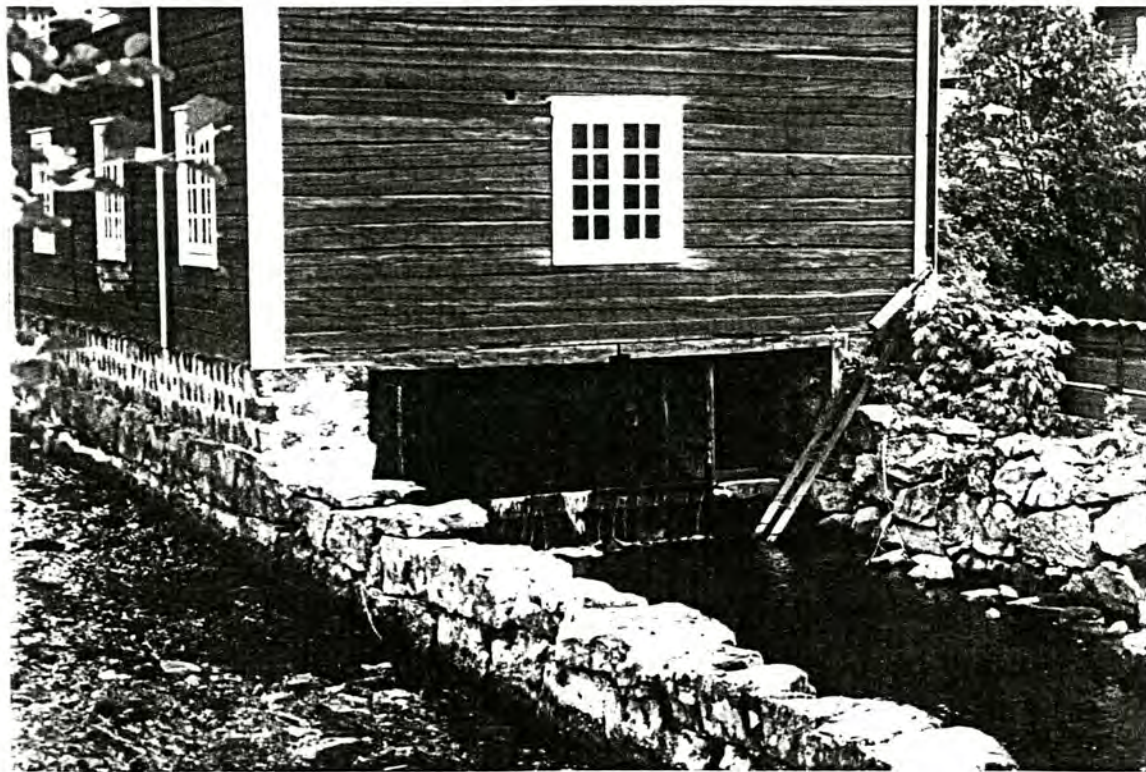
*Skinnarängs kvarn, Norbergs socken och kommun. Fasad mot landsidan
Foto Kjell Sundström, Västmanlands läns museum. B 102 679: 2*

*Skinnarängs kvarn, Norbergs socken och kommun. Fasad mot åsidan.
Foto Kjell Sundström, Västmanlands läns museum. B 102 679: 3*

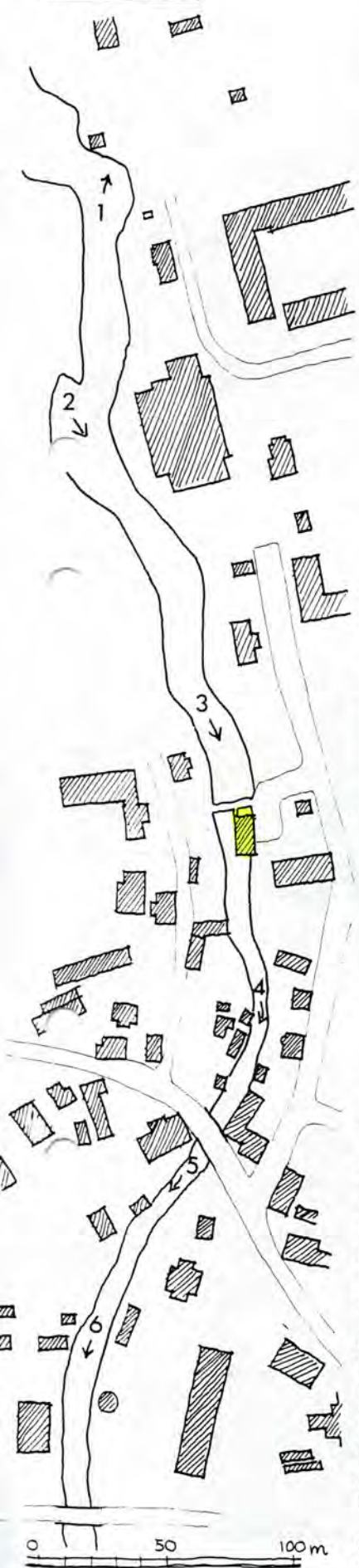

*Skinnarängs kvarn, Norbergs socken och kommun. Fasad nedströms.
Foto Kjell Sundström, Västmanlands läns museum. B 102 679: 4*

*Skinnarängs kvarn, Norbergs socken och kommun. Vattenrännan
Foto Kjell Sundström, Västmanlands läns museum. B 102 679: 5*

ÅPARTIET

uri Nörberg. en beskrivning av de centrala delarna
Henry Simonson landsantikvarie i Västmanlands län.

← 1 Längst norrut är västra sidan obebyggd och oanvänd, på östra sidan ligger prästgårdstomten med brygghus vid vattnet.

Bebyggelsen tätar och kommer närmare åkanten för att framme vid bron nästan luta sig ut över vattnet. 4

← 2 Den nya kajen vid gymnastikhallen har fått en olycklig utformning och ansluter inte alls till stränderna i övrigt.

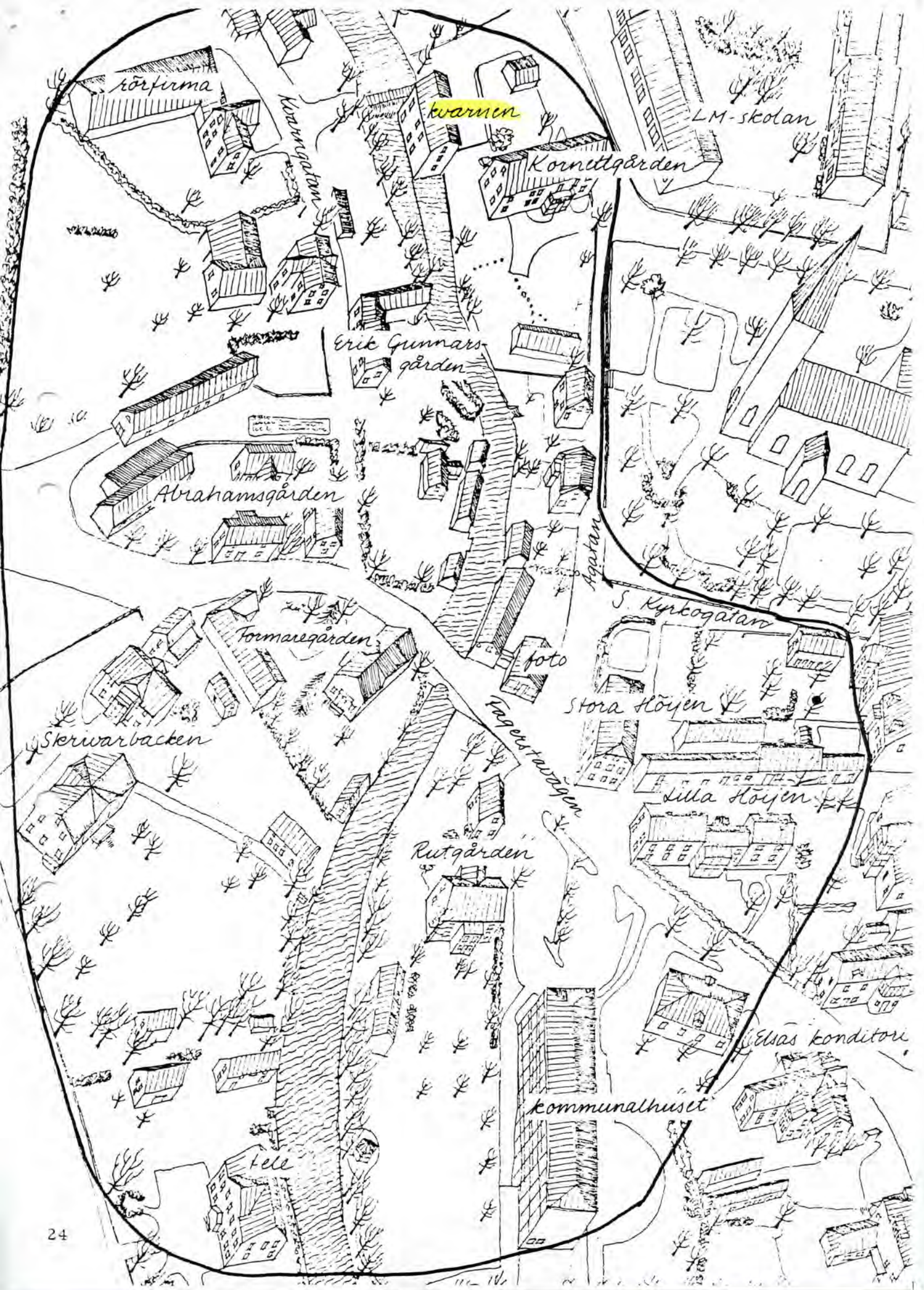

På andra sidan bron återkommer de trädbevuxna stränderna med brygghus vid vattnet. 5

← 3 Kvarnbyggnaden karakteriserar hela åpartiet. Stränderna är mycket vackra här. Vattnet flyter stilla fram till dammluckorna, där det får fart och forsar förbi kvarnen.

Kommunalhusparkens strandpromenad är vacker att se på, men används sällan, då intresspunkter saknas. 6

Kap. 5 Kornettgården.

Enligt en gammal tradition skall det före Engelbrekts tid bott en hård dansk fogde på Kornettgården. Den historien bör vi nog inte tro på. PF har troligen rätt, när han säger, att den nog uppstått genom en förväxling med de båda bergsfogdar, som efter varandra bodde på Kornettgården i början av 1700-talet. 1/. När vi första gången möter gården i handlingarna, bodde där ingen fogde, som krävde skatt, utan Skinnare-Anders, som fick betala skatt. Efter honom kom Skinnare-Brita. Gården hade då ännu inte något namn, men redan 1569 kallas den Skinnar-gården, och det heter den till 1667, då namnet ändras till Skinnaränge, vilket den kallas i registren ännu 1880.

Skinnargården var kronohemman och omfattade 1/4 hemman. 1651 inköptes den av fältherren Jacob De la Gardie. Ännu 1680 "possiderades" den av sonen Pontus Fredrik De la Gardie, men den indrogs 1683 genom reduktionen. I början av 1700-talet bodde efter varandra två bergsfogdar på detta kronohemman. Det var Johan Luuth före branden 1727 och Fromholt Groth efter. 2/. Att bergsfogdar bott på gården kommer att ha sin betydelse i slutet av detta kapitel.

1763 - 1787 står Cornetten Johan Svedberg skriven för gården. Den är ju numera uppkallad efter honom, men namnet Kornettgården slog ej igenom i registren. Den kallades ej längre kronohemman. Svedberg hade tydligen köpt den. Denne Cornetten Svedberg var son till prosten Svedberg här i Norberg och bror till konduktören Gustaf Daniel Svedberg på Gäsjö. Både cornett och conducteur var lägre militära titlar. Cornetten Svedberg var den ende ståndspersonen, som höll sina barn i den folkskola som fanns i Norberg några år i slutet av 1700-talet 3/. Han överlät Kornettgården eller rättare Skinnaränge till sin bror, brukspatronen på Gäsjö, och flyttade till Fagersta herrgård, där han dog 1795.

Brukspatron Svedberg lät uppföra en kvarn vid Skinnaränge - Skinnarängs kvarn 4/, som finns än, och 1817 finner vi, att mjölnare Norström är skriven vid Skinnaränge. Men mellan kornetten och mjölnaren bodde en mycket intressantare person än dessa på Kornettgården. Det var bergslagsläkaren Georg Hallenberg, som skrevs på Kornettgården 1800 till 1808. Långt innan Norberg fick provinsialläkare på 1860-talet, hade man en bergslagsläkare, som avlönades av brukspatronerna och gruvkassan. Enligt instruktionen skulle fattiga gruvarbetare åtnjuta gratis läkarvård men ej fri medicin 5/. Hallenberg var en omtyckt och skicklig läkare. På hans gravsten står det: Med Doct. Georg Hallenberg. Dog 1814. Berättigad till Bergslagens Erkänsla" 6/

Varken doktorn eller mjölnaren ägde Kornettgården, även om de bodde där. Brukspatron Svedberg sålde den till brukspatron Bedoire på Västanfors, och så hamnade den hos Salomon von Stockenström. Denne gjorde ett ägarbyte med bergsmannen Anders Persson i Halvarsbenning, så att denne blev ägare till Kornettgården. Han är skriven för den 1825 - 1840. Persson och von Stockenström ägde tillsammans en grafitgruva och ett blyertsverk mellan sjöarna Ungen och Bredtjärn. 7/

I slutet av 1800-talet ägdes Kornettgården av kyrkvärden Per Persson. PF berättar, att denne flyttat till Kornettgården, sedan han avyttrat sin jordbruksfastighet i Tackhärad till Hofors. Han var den siste självägande bonden i Tackhärad. Vid Kornettgården uppförde han en stallbyggnad, som gjordes så hög, att prästen Milenius på komministergården ej skulle kunna se solen.

1880 - 1900 splittrades Kornettgården upp i små fastigheter. Handlanden Sörbom var den, som köpte själva huset. Senare har Kornettgården ägts av bilhandlare Andersson och numera ägs den av Sven "Kabben" Petterssons släkt.

Om källaren skriver PF: "Det kan nog också betraktas som ostridigt, att denna källare förr i tiden använts som fängelse. Därför talar inte endast de tidigare gallerförsedda fönstergluggarna i de närmast metertjocka gråstensväggarna utan också den omständigheten, att det långt in på senare tid har funnits en del föremål, som otvetydigt har vittnat om, vad dessa åldriga källarvalv tidigare ha använts till. Där fanns ännu för något 10-tal år sedan (detta skrevs 1945) en mängd kedjor, av vilka en del voro försedda med handklovar vid väggarna...Det förefaller ju också rätt sannolikt, att detta fängelse kommit till redan på den tiden, då bergsfogden hade sitt residens på gården, ty det var ju vanligt, att gruvdrängarna även för ganska obetydliga förseelser eller försummelser sattes i fängelse vid vatten och bröd" 8/

Ur Några Gårdar i Norbergsby
Lars Friman.